

III. 96 Jak spolu souvisí pojmy mysl, rozum, ego, paměť a touha či tendence.

VASIŠTHA pokračoval: Mysl znamená vnímání a vnímání je pohyb ve Vědomí. Vyjádřením tohoto pohybu je konání, které je následováno svými plody. Mysl je záměr, který se objevil ve všemohoucím a neomezeném Vědomí. Samotná mysl stojí mezi skutečným a neskutečným, ale má tendence chápat a rozumět. Od neomezeného Vědomí není oddělená, ale myslí si, že je. Ačkoli sama nic nekoná, myslí si, že koná. Takové jsou kvality spjaté s myslí, taková je mysl. A s myslí je nerozlučně spjat i *džíva*.

Co se v mysli zrodí, to se vnější orgány snaží uskutečnit. Proto mysl znamená konání nebo čin. Nicméně mysl, rozum, ego, vědomí jedince, konání, představa, zrození a smrt, skryté touhy, znalosti, úsilí, vzpomínky, smysly, přirozenost, *májá* neboli iluze, činnost a další pojmy jsou jen slova, k nimž neexistuje odpovídající skutečnost. Jedinou Skutečností je neomezené Vědomí, v němž se tyto pojmy rodí. Všechny tyto pojmy vznikají, když neomezené Vědomí shodou okolností, *kákatálíja*, na chvíli zapomene na Já a považuje se za objekt vnímání.

Pokud Vědomí, zahalené závojem nevědomosti, vnímá rozmanitost a rozlišuje objekty, mluvíme o mysli. Je-li mysl o jistých vjemech pevně přesvědčena, říkáme jí rozum. Jestliže se hloupě ztotožňuje s odděleným jedincem, nazýváme ji egem. Odmítá-li mysl důsledné hledání a dotazování se po Pravdě a nechává-li rozehrávat hru neustále přicházejících a odcházejících myšlenek, označujeme to jako mysl jedince či omezené vědomí jedince.

Čirý pohyb ve Vědomí znamená činnost bez odděleného konajícího jedince, zatímco pokud je konání následováno svými plody, je to *karman*, tedy čin se svými důsledky. Jestliže si mysl v souvislosti s něčím viděným nebo i neviděným představí „to jsem již viděla“, jde o vzpomínky a paměť. Pokud důsledky minulých prožitků setrvají, třebaš neviděné, v myšlenkovém poli jedince, říkáme tomu skryté touhy a tendence. Uvědomuje-li si mysl, že vnímání oddělenosti je výsledkem nevědomosti, říkáme tomu moudrost. Pokud se však mysl obrací opačným směrem k většímu Sebezapomnění a silnější připoutanosti k falešným představám, mluvíme o nečisté, zatemnělé mysli. Zakouší-li v sobě mysl přítomnost nějakého pocitu, říkáme tomu smysl neboli *indrija*. Zůstane-li mysl neprojevena v kosmickém Bytí, označujeme to jako podstata. O iluzi neboli *máje* mluvíme tehdy, zaměňuje-li mysl skutečnost a zdání. Pokud si mysl myslí „jsem omezená“, je tu omezení, pokud si myslí „jsem svobodná“, je tu osvobození.